

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

УДК 378.091.12-051

ПОГОДЖЕНО
Декан факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри

гуманітарно-педагогічного
(назва факультету (ШІ))

педагогіки
(назва кафедри)

Савицька І.М.
(підпис) (ПІБ)

Сопівник Р.В.
(підпис) (ПІБ)

“ ” 20__ р.

“ ” 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Вплив когнітивно-стильових особливостей викладача на
успішність організації освітнього процесу»

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
(код і назва)

Освітня програма Інформаційно-комунікаційні технології в освіті
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Гарант освітньої програми

доктор пед. наук, доцент
(науковий ступінь та вчене звання)

Кучай О.В.
(підпис) (ПІБ)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

кандидат пед. наук
(науковий ступінь та вчене звання)

Єресько О.В.
(підпис) (ПІБ)

Виконав

(підпис)

Бондаренко Євген Романович

(ПІБ студента)

КИЇВ – 2021

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП 3

НУБІП України

Розділ 1: Теоретичні передумови вивчення впливу когнітивно-стильових особливостей викладача на успішність організації освітнього процесу 6

Розділ 2: Аналіз особливостей формування наративу учасника освітнього процесу залежно від когнітивно-стильових особливостей викладача 17

НУБІП України

Розділ 3: Результати дослідження 33

Висновки 38

Список використаних джерел 42

НУБІП України

Додатки 48

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

Свого часу я помітив наскільки важливим є стиль викладання предмету, наскільки сильно взагалі може зацікавити ерудованість та освіченість викладача, його вміння посылатись на факти. Не пройдуть осторонь й вміння працювати з аудиторією та викладати матеріал, а не переказувати підручник. Пізніше були роки, проведені в медичному коледжі, університеті та інших навчально-освітніх установах. Ще тоді почав ставити питання та шукати інформацію про вплив когнітивно-стильових особливостей викладача на організацію освітнього процесу. Показовим став 2014 рік, коли після агресії Російської Федерації, було окуповано моє рідне місто Ялта в Криму. І як мої колишні співкурсники реагували на російську пропаганду, яка активно поширювалась територією Кримського півострова. Виступаючи на конференціях, проводячи навчання та відкриті уроки як тренер, я довгі роки слідкував за зміною поведінки слухачів. Як змінювалась їх поведінка зі сформованим новим досвідом, завдяки аналізу отриманої інформації. Тому і розпочав активне вивчення когнітивно-стильових особливостей.

В умовах інформаційно відкритого суспільства підвищуються вимоги до використання інтелектуального потенціалу людини та її компетентності як в процесі навчання, так і роботі загалом. Важливість у формуванні особистості, здатної виявляти когнітивні здібності, зумовило пошук нових стратегій до її становлення у вищій освіті. Дослідження впливу когнітивно-стильових особливостей викладача та наступний рівень стійкості студента до суспільно деструктивних наративів – це один з кроків реорганізації якісного освітнього процесу та формування у нового покоління, систем стійкості в епоху післяправди. Серед шкідливих наративів слід виокремити теми, пов'язані з історичною пам'яттю, обговорення діяльності Путіна, ситуацію в Росії, новини т.зв. "ЛДНР", СРСР і радянську історію.

Фактори, які впливають на способи сприймання й обробки інформації, формують систему організації когнітивної стійкості, вивчення яких відкриває нові можливості для розуміння механізмів, що відповідають за певну інтелектуальну діяльність. Виявляються в способах сприйняття, категоризації, оцінювання та інтерпретації дійсності, в механізмах реалізації пізнавальних стратегій. Когнітивні стилі забезпечують здійснення контролю за процесами кодування й декодування інформації та є психологічною основою регулювальних процесів у функціонуванні інтелекту. Тим самим когнітивно-стильові особливості формують не тільки культуру учасника освітнього процесу, а і культуру суспільства.

Зважаючи на невирішеність означеної проблеми, недостатню розробленість теоретико-методичних матеріалів щодо особливостей когнітивно-стильової організації та підготовки освітнього процесу, і є важливим для даної роботи.

Мета дослідження: на основі теоретичного дослідження визначити вплив когнітивно-стильових особливостей викладача під час освітнього процесу, як наслідок формування когнітивної стійкості слухача.

Мета дослідження визначила наступні його **завдання:**

1. Вивчити феномен “когнітивно-стильові особливості викладача” та виявити їх зв'язки з формуванням когнітивної стійкості учасника освітнього процесу.
2. З'ясувати особливості формування наративу та стратегії опрацювання інформації учасниками освітнього процесу.
3. Сформулювати на основі отриманої інформації висновки.
4. Розробити рекомендації до організації освітнього процесу.

Об'єкт дослідження: когнітивна стійкість учасника освітнього процесу.

Предмет дослідження: формування наративу учасника освітнього процесу залежно від когнітивно-стильових особливостей викладача.

Методи дослідження: Відповідно до завдань дослідження в роботі використовувалися теоретичні (аналіз та метааналіз, інтерпретація й тлумачення даних теоретичного дослідження, моделювання. У емпіричних дослідженнях було задіяно:

- International Autumn School Resilience League 2020 (Online);
- International Autumn School Resilience League 2021 (Tallinn, Estonia);
- Державна установа “Всеукраїнський молодіжний центр”;
- Громадська організація “Школа медіапатріотів”;
- Всеукраїнська молодіжна громадська організація “Фундація регіональних ініціатив”;
- Форум медіапатріотів: дихотомії українських ретроспектив (Київ, Україна);
- Державна установа «Всеукраїнський молодіжний центр»;
- Київський професійно-педагогічний коледж ім. Антона Макаренка;
- Національний університет біоресурсів і природокористування України.

НУБІП України

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ КОГНІТИВНО-СТИЛЬОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКЛАДАЧА НА УСПІШНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

НУБІП України

З 2014 року, після окупації Криму і частини територій Луганської та Донецької областей, Україна залишається об'єктом комплексних операцій впливу з боку Росії. За весь час такі операції вирізняються різноманітністю і синергетичним використанням чотирьох вимірів боротьби – інформаційного, кібернетичного, комунікативного та когнітивного. Успіх подібних операцій переважно зумовлений не стільки високим професіоналізмом російської сторони, скільки її скрупульозним вивченням слабких місць конкретних цільових груп – їхніх звичок, ціннісних настанов, інформаційної (цифрової та медіа-) грамотності, стійкості систем кібербезпеки тощо. Цілеспрямовані атаки, підготовлені з урахуванням цих показників, можуть суттєво дестабілізувати суспільно-політичне життя як на загальнонаціональному, так і на регіональному рівні. У багатьох аспектах медіаландшафт українських регіонів є унікальним. Навіть області можуть сильно відрізнятись одна від одної за такими показниками як довіра/недовіра до однакових джерел інформації, структура медіаспоживання в цілому, здатність критично сприймати інформацію і протистояти маніпуляціям, знання в галузі цифрової грамотності або взагалі рівень обізнаності про кіберзагрози. [38]

НУБІП України

Когнітивно-стильові особливості відносять до ментальних структур метакогнітивного досвіду, які виформовуються, накопичуються, набувають нового змісту та форми в досвіді суб'єкта в онтогенезі як результат його взаємодії з предметним світом, з соціальним середовищем і з людською культурою загалом. Вони розвиваються повільно та емпірично, і не виявляються як такі, що можуть бути легко модифікованими за допомогою спеціального навчання чи тренінгу. Когнітивні стилі репрезентують відносно

стабільні індивідуальні відмінності, що домінує у способах організації та опрацюванні інформації, які зумовлюються особистісними й когнітивними характеристиками індивідуальності. Вагомий внесок у розвиток уявлень щодо

природи й особливостей когнітивних стилів зроблено представниками теорій

психологічної диференціації Г. Віткіна, когнітивних контролів Р. Гарднера, Дж.

Клейна, П. Хольцмана, Г. Шлезінгера, когнітивного темпу Дж. Кагана,

понятійних систем Д. Ханта, О. Харві, Г. Шродера, особистих конструктів Дж.

Келлі. [9]

Когнітивний стиль кожної людини – це стійкі індивідуальні особливості пізнавальних процесів, способів сприйняття, мислення і дії. Саме

особливостями когнітивних стилів учасника освітнього процесу обумовлена

успішність у навчанні. Кожен має свій вектор розвитку, і необхідно враховувати

психологічний фактор сприйняття ним тієї чи іншої інформації. [50]

Проблема соціально-психологічної адаптації суспільства в сучасних умовах набуває все більшої важливості. Загострення соціально-економічного середовища, безліч суперечливої й негативної інформації в ЗМІ, зниження

виховного потенціалу сім'ї негативно позначаються на процесах соціально-

психологічної адаптації суспільства, оскільки збільшується вплив чинників

навколишньої дійсності. У такій ситуації саме навчальні заклади здатні

закласти соціально-моральні норми, правила поведінки й орієнтувати її на те,

що дійсно є цінним і значущим у житті, що дозволить сформувати стійкість

суспільства.

Соціально-психологічна адаптація залежить від багатьох факторів: індивідуально-психологічних особливостей, типу навчального закладу, рівня

складності освітніх програм, ступеня підготовленості, відносин з викладачами

та однокурсниками і т.д. Серед інших факторів останнім часом виділяють і ще

один – це стильові особливості діяльності педагога та слухача (так звані

когнітивні стилі). [18]

Викладач повинен звернути увагу на власний когнітивний стиль та розвивати в собі компетенції критичного мислення, інформаційної, комунікаційної та кібербезпеки. Адже він є ретранслятором власних концепцій і за допомогою когнітивно-стильових особливостей, передавати їх слухачам.

Когнітивний стиль, як достатньо стійка когнітивна стратегія, починає закладатись в шкільному віці та формується впродовж всього шляху навчання. Однак ця проблема недостатньо вивчена і є актуальною стосовно професії викладача у зв'язку з його впливом на успішність адаптації слухачів.

У цілому, когнітивні стилі описуються як когнітивні утворення що впорядковують, які зв'язують функціонування пізнавальних процесів (сприймання, пам'яті, мислення) один з одним і обмежують та опосередковують мотиваційні впливи, виконуючи функцію що контролює інстанції, забезпечуючи реалістично адаптаційні форми активності [5].

У закордонній і вітчизняній літературі можна зустріти опис близько півтора десятка різних когнітивних стилів. Вони дуже різноманітні щодо способу діагностики, теоретичної інтерпретації та широти впливу на поведінку людини. Ці різні описи, різні назви когнітивних стилів є результатом того, що їх класифікація залежала від різноманітності підходів щодо вивчення когнітивних стилів. Окрім різноманітності методів ні в якому разі не можна відкидати психологічну складову індивіда (в об'єктивній складовій дослідження індивід – викладач), його онтогенезу та філогенезу, що важко дослідити поза психотерапією та вивченням анамнестичних даних через брак ресурсів.

Доведено, що попри певні розбіжності, що розділяють вчені різних наукових шкіл, в усіх підходах фіксується віднесеність когнітивних стилів до процесів пізнання (сприймання та обробки інформації). Будь-який когнітивний стиль описується біполярним конструктом, тобто парою протилежних ознак, що і фіксується у відповідній бінарній основі. Тобто будь-яка стильова стратегія пізнання будується на деякій шкалі з полюсами від максимальної вираженості

певної якості до мінімального її прояву. Сам стиль є певна позиція на цьому континуумі потенційно можливих значень.

Основними параметрами когнітивних стилів вважаються:

- 1) поле залежність – поле незалежність;
- 2) вузький – широкий діапазон еквівалентності;
- 3) вузькість – широта категорії;
- 4) ригідний – гнучкий пізнавальний контроль;
- 5) толерантність – нетолерантність до нереалістичного досвіду;
- 6) що фокусує – що сканує контроль;
- 7) згладжування – загострення;
- 8) імпульсивність – рефлексивність;
- 9) конкретна – абстрактна концептуалізація;
- 10) когнітивна простота – складність [4].

Ще одним важливим науковим напрямом є виявлення поєднання окремих когнітивно-стильових особливостей, виникнення певних когнітивно-стильових комплексів. Адже різноманітні стилі, не є взаємосуперечливими. У однієї й тієї

ж людини водночас можуть бути наявними ознаки різних стилів, що породжує нові проблеми, і перш за все: яким чином з окремих ознак створюється індивідуальний стильовий ансамбль, його якісні й кількісні характеристики.

Нарешті, серед проблем, що є дуже актуальними й водночас найменш дослідженими, слід вказати на відсутність ґрунтовних розробок стосовно впливу на формування наративу, що формуються когнітивно-стильовими особливостями викладача.

Подолати архаїчність і відсталість – це одне з головних завдань саме нашого покоління. Тому що люди, які стали сучасниками проголошення української незалежності, просто не мали такої цивілізаційної можливості.

Вони могли ще зберегти державу як каркас, але не наповнити її українським змістом. І добре, що ще зберегли цей каркас. Але це буде не просто з іншої точки зору. Це наше «не» – невизнання. В українців є набагато більша проблема, ніж

в інших народів колишньої радянської й Російської імперій. Це невизнання самого факту їхнього існування Росією. Факт національного і державного невизнання. Росіяни дали спокій Фінляндії, Польщі, вони врешті-решт не думають про приєднання Латвії, Литви й Естонії. Ну рано чи пізно вони від нас відчепляться, але скоріше пізно, ніж рано! Оскільки навіть у складі Російської імперії чи потім Радянського Союзу ніхто не сумнівався, що фіни – це фіни, а поляки – це поляки. А освітній процес та викладач, відіграють тут основи та безумовну роль.

Розглянемо постколоніальний (пострадянський) синдром. Тотальна недовіра до людей і державних інституцій – це також на жаль надбання нашої історії. Дослідження постійно нам кажуть про дуже низький рівень довіри до різних державних інституцій, освітніх в тому числі. А хто має високий рівень довіри в Україні? Волонтери, громадянське суспільство та до церкви. Це – лідери людських уподобань. А всі державні й освітні інституції мають низький рівень довіри, і це велика проблема для нас. Ми не поважаємо свою державу і ті державні та освітні інституції, які мають її утримувати. Далі – віктимність, це пов'язано з Голодомором. Як і в інших народах (у вірмен пов'язано з Геноцидом, у євреїв – з Голокостом) – це комплекс жертви, комплекс жертви народу.

Народ – це перманентна жертва в різних історичних обставинах. Це створює певну психологічну налаштованість (тут мова не про індивідуальну, а колективну налаштованість), що ми постійна жертва, яка в цих бурях історії весь час потерпає від інших різних агресорів. Від різних країн, які нас оточують і час від часу захоплюють.

Козацтво – це також правило. Скоріше, виняток з правила. Бо козацтво – це про свободу, згадану тут раніше. Ті люди, які не готові витримувати ті випробування, які є у тих, хто там є, у селян, наприклад. Вони збігають з цього міста, зосереджуються там, де є вільний простір і якимось там себе реалізують. Як це інша проблема. Але свобода закладена завжди в людині, в її психології,

навіть у її генах, намаганні бути вільною. Єдине, в чому проблема, – свобода в цивілізованому світі розуміється як неподільна частина комбінації «свобода і відповідальність». У нас дуже розвинена воля до свободи і набагато менше спроб бути відповідальними.

Ось із цих тем, про які ми говоримо, ми, дивлячись на розселення українців у світі, можемо розділити їх умовно на кілька частин.

Українці, які проживають вже десятки років у Європі, США, Канаді, Австралії. Вони це все століття знаходились в іншому середовищі, в іншій цивілізації, набули поступово певних рис шляхом занурення в цю цивілізацію, і яких сьогодні не відрізняють від інших. Зайшовши додому до українця в Сполучених Штатах чи в Австралії, ви тільки тоді побачите, що це українська родина.

У суспільстві вони такі, як й інші. Вони не відрізняються ані одягом, ані фенотипом, бо він трансформується також під середній в цій цивілізації, і це дуже важливо. Визначається, що українці не мають генетичної навантаженості на те, щоб бути завжди залежними від когось. Бо занурення в певну ситуацію, де є вільний народ, робить їх також вільними. Це ми бачимо на мільйонах. Бо сотню років тому мільйон українців поїхали в США та Канаду і мільйон євреїв туди поїхало. І через дві-три генерації вони перестали відрізнятися від навколишнього середовища. Їхня ідентичність змінилась під впливом того середовища, куди вони були занурені. Це – один тип цивілізаційної ідентичності українців, який розвивається в Західній Європі, США, Канаді, Австралії.

Центр і захід України також відрізняються своїми ідентифікаційними рисами в усіх сферах, особливо освітніх.

І схід України, Росія та інші постколоніальні країни Радянського союзу.

Суто географічний розділ форм ідентичності. Бо коли десятки, сотні років люди проживають в цих місцевостях, вони набувають певних рис. Це умовний

поділ, він не абсолютний. І йдеться не про індивідуальну ідентичність, а про колективну. Бо і там, і там проживають мільйони людей.

Існує припущення, що за останні 400 років Україна, її населення, мешканці знаходились між двома потужними центрами ідентичності: між європейським і євразійським. Користуючись цим подвійним впливом, вони набули ідентифікаційні риси обох геополітичних походжень. Тобто ми не лише мешканці України (далі розберемо це детальніше), а вся смуга країн від

Фінляндії до Ізраїлю знаходилась під впливом двох центрів ідентичностей – західного (європейського) і східного, який походив з Євразії, зокрема, з Росії. Я не випадково згадав Майдан на початку, бо саме на Майдані ми вперше про це задумались.

Конфлікт, який пов'язував Майдан мав різні проєкції. Він мав етнічну проєкцію. Етнічну – тобто з одного боку більше українців, з іншого – росіян; конфесійну проєкцію – з одного боку більше київського патріархату, а з іншого – московського; мовну, територіальну, історичну, геополітичну і ціннісну. Це найважливіше, що я хотів вам сказати. Що це були різні цінності тих двох

частин, які зіткнулися на Майдані й на Антимайдані, про який ви також певно знаєте. Але те, що цей конфлікт не вичерпується жодною з проєкцій означає, що конфлікт саме цивілізаційний – між європейською та євразійською цивілізаціями.

Модель завжди умовна, я щоразу це підкреслюю. В цьому контексті ми розуміємо Майдан як реакцію, як протест проєвропейсько-налаштованої частини народу України на намагання режиму Януковича повернути ідентичність українців в євразійську цивілізацію, у «квасісовецьку». І ми всі були свідками прояву величезної енергетики, пасіонарності цього протесту, енергетики нової європейської ідентичності. І Майдан для нас – це прообраз майбутньої європейської України. На Майдані ми змінювались так, тому що в нас були ресурси для цього аби бути разом, захищати разом Майдан і разом

проповідувати те, що нас туди привело. Протест проти того, щоб нас повернути назад у євразійську ідентичність.

Геополітичний аспект конфлікту: ціла низка країн зазнала тих самих проблем, що й Україна. Це інформаційно-пропагандистські проблеми,

економічні, міжнародно-політичні та воєнні. Але перехідні процеси народів від однієї цивілізації до іншої є наслідком трансформації цивілізаційної ідентичності та поступовим переходом від однієї системи цінностей до іншої, притаманній іншій цивілізації. І цей перехід називається «модернізацією».

Якщо розглянути мапу Європи, то приблизно 30 років тому була певна смуга країн посередині від Фінляндії до Ізраїлю, коли зліва – західні країни з європейською ідентичністю, а справа – народи, які живуть в євразійській ідентичності. І це мапа 30-річної давнини. Сьогодні ж ми спостерігаємо, що певна частина країн занурилися в європейську цивілізаційну ідентичність, а

євразійська залишилась там само. Україна досі, певно як Туреччина, Грузія, деякі країни, народи Балкан залишаються в євразійській ідентичності.

В чому унікальність України та українців? Вона не унікальна в тому, що належить до цілої групи таких країн, які відриваються від східної євразійської ідентичності й прямують до західної. Унікальність в тому, що за всю історію нема жодного випадку, коли з-під впливу східної жорстокої імперії (після 400 років залежності) виходила така велика слов'янська православна країна та намагалася потрапити до західної цивілізації.

Коли в айсбергу підіймається температура, від нього починають відколіватися великі брили й рипати у вільне плавання. Це модель імперії, яка під впливом оточуючих обставин, розповсюдження інформації, змінює свою ідентичність і відколює різні країни, які беруть вектори на захід і на вільне плавання туди так, як вони це бачать.

Є декілька припущень. Перше, що народи, які впродовж століть проживають поруч, мають спільну цивілізаційну ідентичність, спільну систему цінностей. Європейська та євразійська ідентичність формувалися у 2-му

тисячоріччі нової ери завдяки постійному впливу на групи народів перманентно діючих потужних чинників: клімату, рельєфу, домінуючого образу життя й історії. Друге припущення: в межах певної ідентифікаційної моделі можна

виділити своєрідну умовну ідентифікаційну матрицю, яка детерміновано

впливає на генезис народу і цивілізації. І важливою частиною цієї матриці є система цінностей народів певної цивілізації, з чого складаються цеглини ідентифікаційної моделі цивілізаційної ідентичності – це ставлення народів

певної цивілізації до інституту релігії, закону, родини, оточуючих людей,

приватної власності, праці, свободи, держави, влади, природи, і ви самі можете

продовжувати цей ряд. Тобто мова про наріжні цінності. Це дуже важливі

відмінності між різними цивілізаціями і як ставляться люди цієї цивілізації до

цих наріжних каменів. І це ставлення в колективному аспекті визначає, до якої

цивілізації належить цей народ і до якої цивілізації він рухається, бо це все

сьогодні контролюється соціологічними дослідженнями.

Я порівнюю європейські та євразійські цінності. Європейська цінність – це простір свободи без внутрішніх кордонів, а євразійська держава

максимально жорстко централізована та ізольована від сусідів. І таких

протилежних цінностей дуже багато. Є соціологічне дослідження, яке триває з

1981 року, тобто вже майже 40 років, – світове дослідження цінностей Рональда

Інгельгарта. І воно характеризує не тільки миттєвий стан всієї держави на мапі

Інгельгарта, але вона демонструє також динаміку руху країн за ці 40 років. І тут

важливо зрозуміти, що на цій мапі не випадково, а цілком закономірно всі

народи та країни західної цивілізації попадають в одне місце, євразійської – в

друге місце, а азійської – в третє місце. Це не балачки, не абстракція, а

конкретне місце народу на цій карті, яке визначається її системою цінностей, де

по вертикалі йдуть вгору секулярно-раціональні цінності, вниз – релігійно-

традиційні цінності, а по горизонталі цінності самовираження і цінності

виживання. Народи, позначені там у лівому нижньому куті (Південна Азія й

Африка) живуть ще релігійними цінностями й цінностями виживання. Тобто

найпростішими: нагодувати себе, своїх дітей, народити їх, виховати і так далі. Найвищі цінності за пірамідою Маслоу – самореалізація, самовираження.

Ті народи, які дійшли (протестантська Європа) до цінності самовираження для більшості своїх громадян, сьогодні є передовими країнами західної європейської цивілізації. Україна знаходиться у верхньому лівому куті, і вона погрожі рухається в цей самий бік. Тобто до цінностей самовираження.

Причину цивілізаційного конфлікту дуже важливо розуміти, оскільки ми живемо в стані цивілізаційного конфлікту, якраз на передовій війни між західноєвропейською та східноєвразійською цивілізацією. Основною причиною сучасного цивілізаційного конфлікту є намагання колишньої імперії силовим шляхом вплинути на цивілізаційну ідентичність країни колишньої колонії, народи якої еволюційним чином змінюють та продовжують змінювати свою ідентичність.

І намагання колишньої колонії рухатись своїм незалежним шляхом викликає агресію з боку імперії. Намагання змінити силою цивілізаційну ідентичність народу викликає у ньому накопичення, концентрацію величезної енергії, що часто призводить до пасіонарних вибухів, до революцій, до остаточного розриву з імперією. Наш Майдан 13-14-х років – це агресія Росії, яка зробила нас швидко українцями більше, ніж попередні десятиріччя. Бо намагалися силою змінити нашу цивілізаційну ідентичність, яка природним еволюційним шляхом вже трохи змінилась у бік європейської. Умови цивілізаційного миру – це «не впливайте на іншу ідентичність силовим шляхом, і тоді буде мир».

Але як це зробити, якщо на нашу ідентичність впливають саме силовим шляхом, через війну? Що треба зробити, аби сприяти цьому еволюційному шляху нашої ідентичності? Це занурення в цивілізаційні цінності, притаманні європейській цивілізації. Поступово, еволюційно і ніякого, на моє переконання, іншого шляху немає. Тільки еволюційний. Бо це не Майдани змінюють нас, це ми змінюємось робимо Майдани. Ось це дуже важливо. Майдан – це коли наші

нові цінності, наша ідентичність суперечить тим державним механізмам, які дуже консервативні, дуже застарілі, і ми не можемо вже їх витримувати. Майдан справжній, пасіонарний не виникає через тарифи, олігархів, корупції.

Він виникає тільки тоді, коли хтось намагається змінити нашу ідентичність на

ту, з якої ми вже вийшли – на євразійську.

В нас вже відбулась революція національної свідомості, а коли відбудеться освітня?

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ НАРАТИВУ УЧАСНИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАЛЕЖНО ВІД КОГНІТИВНО- СТИЛЬОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКЛАДАЧА

Термін «наратив» або «стратегічний наратив» з'явився не так давно, хоча у наукових роботах військових командирів армій країн НАТО він існує з 2007 року. Багато робіт присвячено інформаційному наступу ІДІЛ по всьому світі.

Ну а загалом, етимологічно слово «narrative» – це історія, оповідання про конкретного героя, ситуацію, ідею або вірування.

Іноді наратив (часом ще називають «міф») для компанії у комунікаційному просторі виглядає дуже простим чином. Ми звикли думати, що міф лишився на сторінках історії Давньої Греції, насправді – ні. Наша особиста реакція на суспільні події обумовлена міфами, у яких ми живемо. Міфи бувають політичними, культурними, історичними, соціальними, релігійними й іншими, залежно від контексту їхнього формування та історичної епохи. [7]

Розгляньмо декілька міфологічних конструктів. Нині японська міфологія описує принципи та цінності імператорської родини. Попри високий технологічний розвиток Японії, вони продовжують розвивати традиції свого національного вбрання, самураїв, традиції та повагу до імператорських родин.

Міфологія Великобританії формує її монархічний устрій, який гармонійно співіснує з урядом та демократичним прийняттям політичних рішень. Серіал «Корона», наприклад, гарно показує міфологічний світ Великобританії та набирає великої популярності на Netflix. А міфотворчість США говорить про верховенство права та демократію, про те, як різні релігії, традиції, етнічне походження формують нове суспільство. Міфи ЄС – про стабільний розвиток та співпрацю між країнами, допомогу та підтримку, єднання заради миру.

Тож міф – це реальність, в яку хочеться вірити, адже він описує світ, в якому живе те чи інше покоління. Нам варто відповісти на такі питання насамперед самим собі: «Який український міф? Що знають про нас у світі? Що і як ми самі розкажемо світові про Україну?».

Як все-таки зрозуміти, у що ми віримо? Міф – це певний аксіоматичний (безпринципний) конструкт, який описує реальність. Наприклад, вірити в існування «Теорії струн» чи «Теорії великого вибуху», але не вміти пояснити та розписати математично ці теорії – це фактично вірити в їхні міфи. У новітніх дослідженнях міф часто розглядається як альтернатива науковому мисленню і невіддільна складова сучасної культури. Чудово пояснили значення міфу письменники Ніл Гейман та Террі Пратчетт. Вони пишуть: «Бог існує поки в нього вірить народ. Якщо в бога перестати вірити, він помирає, якщо вірити більше – він могутнішає».

Розглянемо, наприклад, історію: ми віримо в існування тих чи інших подій, бо нам про них емоційно та яскраво розказали. Звичайно, історики та археологи знають про певні події набагато більше, ніж те, як їх описано на сторінках шкільного підручника. Історик назве дати, період, артефакти, джерела; зможе назвати з десяток інтерпретацій тої чи іншої епохи, бо він розбирається. Ми ж переважно віримо в історичний міф. Ми знаємо, що козаки носили шаровари – це певний збірний образ. Але якщо звернутися до історика, він розкаже, що у різні історичні події, козаки мали різний одяг і, зокрема, різні штани. Шаровари могли бути тільки одним із десятка варіантів козацького одягу. Нам неважливо, як змінювали свій одяг козаки – важливіше, якою була їхня соціальна поведінка. Її зображують в легендах, піснях, оповіданнях та ілюстраціях. А шаровари – просто один з образів, за який можемо зачепитися.

Якщо суспільство перестає вірити у власну історію, воно невдовзі зникає. Ми часто не пам'ятаємо точних дат історичних періодів, але розділяємо та співвідносимо «хороших – поганих», «своїх – чужих», «перемога – поразка».

Так, колись за допомогою інструментів міфотворчості СРСР побудував міф про «Велику Вітчизняну Війну». Країни-члени Радянського Союзу його активно підтримували й розвивали на власній території, наповнювали історичними подіями та емоційним забарвленням. Цей міф досі продовжує існувати після розпаду СРСР. Так само існують люди, які продовжують жити в міфологемах СРСР, якого вже не існує понад 30 років. Ритуали цього міфу створювались та розвивались постійно, часто навіть не мали жодного стосунку до Другої світової війни.

Ще у XIX столітті Фрідріх Шеллінг, німецький філософ, помітив, що міфи виникають на певному етапі розвитку свідомості в усі історичні епохи. Міфи – це початковий матеріал для мистецтва, а самі вони символічні, тому міфотворчість притаманна і для сучасного суспільства.

Сучасні міфи мають формувати зв'язки й об'єднувати людей, суспільство, народи та країни разом, а не розділяти чи призводити до конфліктів. Постережіть: які це можуть бути поняття, історії щодо українського суспільства? З якими країнами ми ціннісно й за допомогою міфів можемо будувати такі дружні зв'язки? [7]

Міфи (нарратив) можуть формуватися самостійно суспільством на тлі пережитих ним подій. Наприклад, Помаранчева революція, Революція Гідності, Небесна Сотня, Кіборги – це вже описані міфологічні конструкти сучасної України. Їх наповнено історіями, цінностями та емоціями – все це передаємо через історії (нарративи), які ми переказуємо одне одному. Під час російсько-української війни назви військових батальйонів почали носити імена відомих отаманів, козаків і військовослужбовців. Ферма сучасного військового набула елементів «бандерівок», тим самим переймаючи певний психологічно-соціальний стан, який несе міф про цих відомих особистостей.

Культурологи розглядають міф та міфологічних персонажів як метод соціальної комунікації. Тобто, передаючи з покоління в покоління історію казкових персонажів, разом зі структурою міфу передаються важливі знання

про індивідуальну та соціальну психологію. Саме ці знання забезпечують суспільству щасливе й успішне функціонування. Якщо міфи сучасної України показати належним чином, то майбутні покоління будуть надихатися нами, а відтак – переймати соціальну психологію, притаманну сучасній Україні.

Це пояснює появу численних соціально-політичних міфів, штучно змодельованих на потреби цільових груп масової свідомості. У таких міфах реальні соціальні чи етичні проблеми замінюються спрощеними уявленнями про вічну боротьбу двох міфологізованих концептів («проросійські політики – прозахідні політики», «комуністи – націоналісти», «галичани – донечківці», «за НАТО – проти НАТО»). Міфотворчість ґрунтується на психологічному прагненні людини досягнути невідоме й отримати просте його тлумачення.

Особливістю штучного міфу є те, що він завжди прагне стати реальністю. В цьому сенсі засобам масової інформації немає рівних у насаджуванні міфу та його тиражуванні.

«Світ міфу – це абсолютна реальність.» М. Еліаде

Міф живе, коли його підтримують та розвивають. Для цього організують події, ведуть блоги, викладають історію, встановлюють монументи, формують пантеон національних героїв, втілюють культурні проекти та регулярно висвітлюють медійно. Багато країн турбуються про власну безпеку та стійкість, тому ініціюють розвиток міфології країни. А саме: підтримують історичні пам'ятки, плекають традиції та культуру, вибудовують дискурс та авторитет (позичування) в сучасному світі. Словом, розставляють акценти.

В умовах максимально відкритого інформаційного простору важливо дбати про власну міфологію. Україна зараз перебуває на етапі відновлення власної міфології, яку знівельовали за часів СРСР. Нам насаджували образ українця у шароварах і вишиванці, який постійно п'є та танцює. Перед нами стоїть задача віднайти наших героїв, відновити історію, культуру, традицію,

принципи й цінності. Ці герої можуть бути національного рівня чи символізувати певний період всесвітньої історії. Важливо, щоб міфологія, яка є на теренах країни, рівномірно пронизувала її минуле, що його цінують та ним пишаються в сучасному.

Відсутність розвинутої та стійкої національної міфології призводить до вразливості перед інформаційними атаками. Як наслідок, цілком можливе військове вторгнення й захоплення території. Спочатку ти стоїш в черзі у супермаркеті за іграшкою «Маша та Ведмідь», а потім приходять російська армія. Чи ростеш на серіалі «Кадети», а потім здаєш власні землі. Якщо ми самі не будемо відновлювати своє минуле й не розвиватимемо міфотворчість сучасного – це за нас зробить хтось інший, і вочевидь не на нашу користь.

Міфи спонукають нас сприймати навколишній світ і різноманітну інформацію про нього з певного ракурсу. Вони визначають, що сприймати в інформації важливо, а що – ні, що вимагає уваги, а що можна проігнорувати. Міфи – це непомітні окуляри на очах нашої свідомості, які фільтрують і впорядковують наше світосприйняття й образ самих себе.

У психології та маркетингу використовується така схема моделювання міфів:

- Логос – історії та події, які будуть наповнювати міф.
- Етос – цінності та принципи, які несуть ці події.
- Пафос – емоції, які передає міф.

Розберемо на прикладі участі України у Другій світовій війні. Довгий час СРСР нав'язував концепт «Великої вітчизняної війни», який символічно для певних країн був важливіший за «Другу світову війну». Для України певний час цей концепт штучно розділяв суспільство. Він формував таке сприйняття світу, що радянські військові є героями, а українці у складі армій УПА чи Галичини – бандитами. Перед нами стоїть завдання відійти від цього концепту та почати відзначати День пам'яті та примирення, й називати «Друга світова війна».

НУВБІП УКРАЇНИ

Спробуємо розписати новий концепт. *Логос* (факти, які виділяємо) актуалізуємо історичні події:

- У 1939 році частину українських земель було поділено між Німеччиною та Радянським Союзом (пакт Молотова – Ріббентропа).

НУВБІП УКРАЇНИ

- Окупація Бессарабії.
- Різні військові формування, куди входили українці й боролися за незалежність України. Проголошення Незалежності Карпатської України чи Української Республіки в 1942 році.

НУВБІП УКРАЇНИ

- Існування українських партизанських загонів, які допомагали радянським військовим, бо хотіли зупинити війну.

- Історії про НКВС, які в підвалах вбивали українців, що відмовлялися вступати в радянську армію в Тернополі та Луцьку. Про НКВС, що перевдягались у форму армій УПА чи Галичини, вбивали людей і таким чином

НУВБІП УКРАЇНИ

спотворювали імідж супротивників.

- Співпраця одного з батальйонів армії УПА з радянськими військовими, коли їх провели через Карпати, та інші історичні події, які раніше були засекречені.

НУВБІП УКРАЇНИ

Етос (принцип, що несе міф): з одного боку, це боротьба українців за власну територію у складі двох армій, з іншого – це біль та кров, вбивства одне одного на фоні пропаганди німецького й радянського режимів. Це також

неготовність допустити повторення війни у світі. *Пафос* (емоції) в цьому випадку – біль, пам'ять, пасивний негатив.

НУВБІП УКРАЇНИ

Чи, наприклад, ось так можна підтримувати сучасний міф російсько-української війни «Україна веде боротьбу за власну незалежність».

Логос: варто замислитись і документально зафіксувати події 2014 року, коли Російська Федерація організувала військове вторгнення в Крим,

НУВБІП УКРАЇНИ

втручалась у внутрішню політику України, розв'язала бойові дії на сході України. Тут варто чітко описати всі історичні події:

- Як з Майдану відправлялись перші добровольчі батальйони.

НУБІП УКРАЇНИ

- Як мешканці Луганської та Донецької областей пліч-о-пліч з українськими військовими відстоювали та звільняли села.

- Як мисливці виходили в бій з російськими найманцями, залишаючи поля. Перемоги та поразки.

НУБІП УКРАЇНИ

- Битви під Донецьким та Луганським аеропортами.
- Як добровольчий батальйон «Айдар» звільнив місто Іштя, маючи 5 автомобілів марки Lada та один Deo Lanos.

- Кримські татари, які разом з українцями продовжують боротися в Криму.

НУБІП УКРАЇНИ

- Інші важливі історичні події російсько-української війни.
Етос (тобто які цінності та принципи тут важливі): героїзм, повага, патріотизм, професіоналізм, готовність боротися за власну землю, свідомість.

Пафос в тому, що це сучасні події – російсько-українська війна триває.

НУБІП УКРАЇНИ

Тому емоційно важливо формувати стан боротьби та підняття патріотичного духу, готовності боротися з зовнішнім агресором і ставати свідомими громадянами своєї держави.

Також для прикладу, розглянемо Естонію, як вона після розпаду

НУБІП УКРАЇНИ

Радянського союзу змогла вибороти своє право на стійкість. Перший президент Естонії – Леннарт Мері [46]. Якщо ви прилетите в Естонію, то талліннський аеропорт має його ім'я. У Естонії були дуже довгі дебати, чи варто називати

аеропорт так. Саме тому, що це така собі «азійщина» (як аеропорт імені Нурсултана Назарбаєва, наприклад). Але потім стало зрозумілим, що насправді

НУБІП УКРАЇНИ

внесок цієї людини у відновлення незалежності його країни величезний! Пам'ятник йому не поставили, місто не називали, а аеропорт, так би мовити, можна. Чому ця людина важлива? Він зокрема промовив дві важливі фрази,

якими керуються тепер громадяни Естонії. Перша. Коли він був президентом,

НУБІП УКРАЇНИ

то щороку робив зустріч для кращих випускників шкіл і говорив їм: «Знаєте, ви зараз йдете з 12 класу, зі школи, і зрозумійте, що з цього моменту ви всі є послами Естонської Республіки. Я як президент – (в Естонії президент

формально призначає і відкликає послів) – вам кажу, що ви всі є послами Естонської Республіки. У нас маленька країна, ми не можемо собі дозволити послати послів всюди. Ви всі представляєте свою країну, я наділяю вас цим

повноваженням». І це працює, коли людина розуміє, що, дивлячись на тебе,

можуть судити або будувати стереотипи про повільних естонців або країну.

Тоді розумієш, що 1 млн 300 тис. живе в цій країні, і це дуже мало, тож кожна людина реально виконує функцію представника. Це яскравий приклад як

працює система когнітивно-стильового впливу.

Друга фраза – коли підписували договір з Єльциним про виведення російських військ: «Що сьогодні лайно – завтра добриво». Завжди варто шукати хороший вихід з будь-якої ситуації. Навіть якщо зараз це пахне не дуже добре, завтра це може бути корисною справою.

Є така чудова організація в Естонії. Вона зокрема займається підтримкою бізнесу, розвитком туризму. Вона провела дослідження, як естонців і Естонію сприймають за кордоном, і як самі естонці думають про себе як про народ і як про країну. І з'ясувалося, що у Сполучених Штатах, наприклад, про Естонію

мало хто знав. Якщо говорити про Європу, то найтісніші зв'язки зі

Скандинавією, Німеччиною і Північною Європою. І, якщо підсумувати ті результати, ось що з'ясувалося щодо того, як бачать, і як себе позиціонувати:

«Маленький, сміливий, вільний, стійкий народ, якого характеризує старовина, близькість до землі, талановитість і працелюбність». Це формула Естонії та

естонського народу. Це те, що з'ясувалося з дослідження, як бачать наші бізнес-партнери, суєди й союзники всередині Європи, та себе бачать самі естонці, рефлексуючи про те, чим займаються.

«Маленький, сміливий, вільний, стійкий народ, якого характеризує старовина, близькість до землі, талановитість і працелюбність» – це формула,

що є основою «імунітету». Має бути своя історія, треба робити свої справи, говорити свої речі. Це те, що вони вважають правильним, і що визначає, хто вони є. Знають своє місце на карті, знають, що – маленька країна, але водночас

є членами наймогутнішого військово-політичного альянсу у світі – НАТО. Є членом найбагатшого об'єднання держав – Європейського Союзу, багатіше за ЄС поки що немає нікого.

Приклад Естонії - нам доводить багато річну роботу з національним наративом. І його не можливо було б побудувати, без потужного впливу когнітивно-стильових особливостей викладача та трансформації освітнього процесу. Нам важливо будувати власні наративи, які стануть частиною національного освітнього процесу. Наразі - на жаль, частина викладачів скоріше шкодить, ніж формує можливість бути стійким суспільством.

Навіть на цих прикладах можна виокремити конструкти, за якими описуються міфи історичної події. Далі міф має інтегруватися у фізичні події, культурно-мистецькі продукти (кіно, серіали, пісні), монументи, уроки гідності, документування історичної пам'яті. Це важливо, аби він почав жити й міг зрештою витіснити міфи, нав'язані українцям за часів Радянського Союзу.

А тепер спробуйте визначити логос, етос і пафос медіаресурсів, які ви регулярно читаете чи дивитесь. Яким чином вони висвітлюють ті чи інші сучасні події? Ця технологія дозволяє нам не тільки гідно відобразити сторінки нашої історії, а й помічати пряму маніпуляцію, з намаганням нав'язати штучні ворожі концепти.

Практично усі міфи світу в класичному розумінні використовують технологію, яка називається мономіфом або подорожжю героя. Спрощено вона виглядає як циклічна низка етапів, які проходить герой міфу: поява (вихід) – ініціація – повернення. Герой наважується відправитися зі світу повсякденності у світ незнайомий чи страшний для нього. Там він зустрічається з невідомими йому досі силами, долає перешкоди та повертається з уміннями вдосконалювати світ. Наприклад, Еней спускається в Аїд, перепливає річку Ахерон, підкупляє пса Цербера і говорить з тінню свого померлого батька. У результаті він дізнається долю Риму, який має заснувати, і повертається.

НУБІП УКРАЇНИ

Герой мономіфу зазвичай від початку чимось вирізняється. Він з'явився на світ незвичайним чином, шанується в суспільстві чи навпаки вигнанець. Йому або світу, в якому він живе, чогось бракує, і виправлення становища покладається на героя.

НУБІП УКРАЇНИ

Схему мономіфу героя ввів Джозеф Кемпбелл у книзі «Герой із тисячею облич» (1949). Згідно з нею, герой переходить зі звичайного світу до незвичайного, сповненого небезпек і випробувань. Герой має виправити певний недолік, який має він сам або звичний для нього світ.

НУБІП УКРАЇНИ

На етапі виходу герой стикається з проблемою, що спонукає його почати пошуки її вирішення. Герой опиняється на межі відомого звичайного світу й невідомого, та має пройти випробування, щоб цю межу подолати. На цьому герой проживає такі події.

- Поклик до мандрів: щось чи хтось дає герою зрозуміти, що потрібно відправитися в подорож. Це може бути конкретна особа чи внутрішнє відчуття.
- Відкидання поклику: герой вважає подорож помилкою, а себе не тим, хто вартий здійснити її. Тому він намагається втекти від долі.
- Надприродне заступництво: якщо герой стає на визначений шлях, йому допомагатимуть чарівні сили.
- Подолання першого порога: герой перетинає кордон безпечного світу. «Вартовий» на кордоні світів піддає героя випробуванню, якщо герой впорався – надає допомогу, якщо ні – не пускає або й карає.

НУБІП УКРАЇНИ

- «У череві кита»: герой опиняється в обставинах, які прирівнюються до смерті, але виходить неушкодженим або навіть з новими можливостями.

На етапі ініціації герой проявляє власну силу й розум, долає супротивників та досягає мети. Зокрема, етап ініціації готує для героя такі перипетії.

НУБІП УКРАЇНИ

- Шлях випробувань: переборюючи перешкоди, герой відкриває у собі винахідливість, хоробрість чи інші корисні риси.

НУВІП УКРАЇНИ

- Зустріч із богинею: випробування героя, протистояння спокусі покинути свою місію. Назва походить від жінки-наставниці або спокусниці, яка ставить герою перепону.

НУВІП УКРАЇНИ

- Примирення з батьком: момент, коли герой стає рівним батькові (наставнику), буквально чи символічно дорослішає, стаючи здатним виконати своє призначення.

НУВІП УКРАЇНИ

- Апофеоз: герой долає основну проблему, досягає шуканого, перемагає лиходія, рятує людей. Його труднощі опиняються позаду, але повернення додому ще попереду.

НУВІП УКРАЇНИ

- Винагорода наприкінці шляху: часто те, заради чого задумувалася подорож, виражене матеріально. Герой отримує це річ у своє володіння.

НУВІП УКРАЇНИ

Коли проблему вже вирішено, героєві ще належить *повернутися* до свого світу. Тут він долає останніх супротивників, рятується від небезпек, що загрожують йому знову перетнути кордон незвичайного світу зі звичайним. Врешті він повертається у перетворений своїми діями світ або демонструє власні нові якості.

НУВІП УКРАЇНИ

- Відмова від повернення: далеко не завжди присутній елемент, де герой відмовляється далі нести благо завдяки своїм якостям або добутим речам. Він залишається зі всім здобутим, чим позбавляє інших кращого життя.

НУВІП УКРАЇНИ

- Чудесна втеча: герой, заволодівши нагородою, тікає назад. Його переслідують охоронці скарбу, злі сили або загрожують небезпечні явища. Однак герой завдяки набутим якостям або допомозі добрих сил рятується.

НУВІП УКРАЇНИ

- Порятунк ззовні: посланець зі звичайного світу допомагає знову перетнути кордон незвичайного.

НУВІП УКРАЇНИ

- Перетин порогу у світ повсякденності: герой повертається до звичайного життя. Він стикається із загрозою повернутись до того ж стану, в якому перебував до початку подорожі. Є ризик, що його подвиги будуть забуті або про них взагалі ніхто не дізнається чи не повірить.

• «Володар двох світів»: герой отримує можливість почати нові пригоди, покинути світ повсякденності та здійснювати нові подвиги. Як варіант, герой ділиться цією здібністю з іншими.

• «Свобода жити»: те, заради чого герой відправився в подорож, стається. Світ позбувається недоліку, який спонукав героя до подвигів.

Міфи, які розповідатимуть історії (наративи) цих героїв мають чіпляти, герой має пройти стадії розвитку. Інакше ми отримаємо образ, який не зможе стати героєм, а його місце в національному пантеоні займуть представники міфологій інших країн.

Псевдоміфи – продукти людської свідомості, подібні до міфів, але створені штучно й цілеспрямовано. Часто під псевдоміфами маються на увазі міфи політики та реклами. Вони задають систему цінностей, пояснюють світ, сформований певним політичним чи бізнес-брендом. Псевдоміфи спрямовують суспільство зрештою певний вибір, змушують діяти певним чином у визначених ситуаціях. При цьому псевдоміфи, на відміну від справжніх міфів, не сакральні від початку, хоч і можуть звертатися до сакральних образів цієї культури (герой-рятівник чи золоті часи). Водночас із часом вони здатні сакралізуватися, стаючи справжніми міфами, особливо в тоталітарних державах.

• Наприклад, герой актор кінематографічного фільму може здатись хорошим політиком, і у своїй виборчій агітації поводити себе як герой фільму, який сподобався виборцям. Таким чином підтримувати та розвивати власний міф, створений за прикладом так званого трікстера Локі, який поводить себе емоційно, часто змінює власну думку, й піддається зовнішньому впливу

• Чи жінка політик грає образ Жанни д'Арк, яка бореться зі складним установленим «традиційним» світом заради свободи всієї нації.

• Чи батько-господар, сильна рука, який прийшов навести порядок, покарати винних, бо має мужність та цілеспрямованість.

• Чи відчайдух патріот, добрий парубок (прообраз месії чи Мойсея), який кинув виклик старим політикам, щоб повністю змінити країну.

Політичний псевдоміф може не лише поєднуватися з раціональним знанням, а й витіснити його. У практичній площині політики міф стає головним інструментом маніпуляції масовою свідомістю й впливовим елементом практичної політики. До впливових архетипів в українському суспільстві

можна віднести:

- домінування минулого над майбутнім;
- доля;
- вічне повернення;
- відродження нації;
- закон один для всіх;
- «якщо не ми, то наші діти будуть жити краще».

У масовій політичній свідомості найвпливовіший міф – про здатність вирішити всі політичні, економічні, соціальні проблеми окремою людиною, особистістю-вождем, «всенародним обранцем». Суспільство часто голосує за образ, сформований за допомогою політичної пропаганди, маркетингу, реклами. Це все – інструменти, що працюють над розбудовою міфу політика та його успішною реалізацією в суспільстві.

Аби не допустити перевагу псевдоміфів над справжніми, важливо системно займатись історичною пам'яттю, розвивати медіаграмотність, медіасвідомість та критичне мислення суспільства. Також треба уважно читати, вивчати програми політиків, дивитися глибше образу, сформованого для політичної агітації, та аналізувати дії за допомогою достовірних джерел інформації.

Міф – це потужна зброя, за допомогою якої можна повністю змінити погляд людини на світ. Припустимо, що громадянин України певний час буде оточений міфами з іншими цінностями, національними героями та іншою інтерпретацією історичних подій. Якщо такий вплив буде системним, регулярним і постійно збільшуватись, людина зможе повірити в іншу реальність.

Ми вже знаємо, що міф – це певний конструкт реальності, який її формує, підтримує та розвиває. Міфи використовують не тільки у політичній боротьбі, але і в інформаційних протистояннях країн. Ця технологія існувала завжди,

описали її у 60-х роках у США, але активного розголосу вона набула в сучасності: спочатку у двох російсько-сакартвельських війнах (Сакартвело – вона ж Грузія, – прим.), а тепер і у російсько-українській війні.

Коли впроваджують ворожі сенси (міфи) в інформаційний простір певної країни чи території, невдовзі фактично відбувається її когнітивне (інформаційне) захоплення. Тривалий час у медіапросторі України Російська Федерація просувала такі ворожі міфи:

- «Україна-Росія-Білорусь – братські народи»
- «Росія – мати городов русских»
- «Русській мір як нова реальність»
- «Новоросія (це нібито частина українських земель)»
- «Політичні союзи можуть бути тільки з РФ»
- «Європа – це зло»
- «НАТО, США хочуть захопити Україну».

Закодоване у міфі знання потрібно розшифрувати й використати як додатковий засіб осмислення минулого і сучасного. А, можливо, і знову закодувати його згідно з вимогами часу, щоб згодом використати модернізований міф, аби поширювати чи спростовувати певні політичні ідеї та концепції.

Крім чисто політичних ідей, також релігійні організації можуть здійснювати вплив через просування на перший погляд непомітних і нешкідливих ідей, які у розвитку несуть шкоду і підривають когнітивну стійкість суспільства. Однією з таких ідей є феномен слухняності. Це коли

віруюча людина цілком і повністю передає своє життя у керівництво духовному наставнику. Людина відмовляється від прийняття будь-яких рішень і делегує відповідальність духівникові. Наставник може керувати не тільки духовною

сферою людини, але і питаннями сім'ї, роботи. Часто-густо наставники формулюють політичні погляди своїм духовним учням. Крім того, в довгостроковій перспективі феномен слухняності формує патерналізм. Людина просто перестає самостійно приймати рішення. Вона звикає до "сильної руки".

У соціальній і політичній сфері це призводить до того, що індивід і суспільство обирають замість демократії авторитаризм, а замість відповідальних політиків — популістів, які обіцяють вирішити всі проблеми людини. І чим нереальніше буде запропоноване рішення, тим вище буде рівень підтримки. Зрештою послух призводить до популізму.

Ще однією ідеєю, яка загрожує стійкості викладача є конспірологія або віра в теорії змов. Конспірологія не є суто релігійним феноменом, але вона популярна у колах віруючих. Частина релігійних лідерів вважає сучасний світовий порядок ворожим до церкви та думають, що політики і уряди країн

тільки і чекають, як би скоріше знищити церкву. Вони не довіряють загальноприйнятій інформації, але бачать у всьому змову. Вони не шукають логічних і природних витоків тих чи інших проблем, але в усьому звинувачують

ворогів і всюди шукають змову. Конспірологія небезпечна не тільки тим, що

вона дає неправдиві відповіді на питання, шукає зв'язку там, де його немає, але

одночасно не помічає простих і зрозумілих пояснень. Віра у теорії змови у довгостроковому своєму розвитку підриває у своїх прихильників довіру до офіційних інституцій. Це призводить до нездорового скептицизму, тотальної

«зради», втрати легітимності влади та несприйняттям населенням проведених реформ і перетворень.

Крім токсичних ідей, які впливають на когнітивну стійкість, життя суспільства, є ще ряд ідей, які загрожують фізичному здоров'ю. Такою ідеєю

антивакцинація або по-простому відмову від щеплень. Як правило люди, які

відмовляються від щеплень вважають, що від вакцини людині стає ще гірше, а

на щепленнях заробляють фармакологічні компанії. Це окремий випадок конспірології, тобто теорії змов, у медичній сфері. Крім того, є і ультра-

антивакцинатори. Вони вважають, що через вакцину людям вводять рідкий чіп, за допомогою якого їх можна буде контролювати і таким чином людей змусять відректися від віри. Такі погляди поширені, як правило, у середовищі дуже релігійних людей. Проблема полягає у тому, що відмовляючись від вакцинації

у суспільстві знижується колективний імунітет і є ризик захворювання хворобою. Такі хвороби як віспа та чума були переможені завдяки вакцинації.

Оскільки майже все суспільство мало щеплення, то хвороби просто не було кого заражати. Чим більше людей відмовляється від щеплень – тим вище ризик

заразитися хворобою, навіть для тих, хто пройшов вакцинацію, оскільки

знижується загальний імунітет всього суспільства. Так що відмова від вакцинації, під якими б установками він не підносилась, є дуже небезпечним

явищем для суспільства.

Мультифакторний вплив на когнітивну стійкість викладача напряму

трансплюється учаснику освітнього процесу за застарілою вертикальною моделлю надання інформації у вищому навчальному закладі на

пострадянському просторі. Очищення інформаційного поля власноруч,

надаватиме викладачу більшого простору для ментування у навчальному

процесі.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Викладач, як і будь-який учасник освітнього процесу, користується власним когнітивним стилем та відповідно до нього веде навчальний процес, застосовує різноманітні форми та методи. Реалізуючи особистісний підхід у навчанні, варто враховувати збіг або можливий дисонанс когнітивних стилів загалом.

Когнітивний стиль має нейропсихологічну природу, є свідченням інтеграції психологічної й нейрофізіологічної структурної диференціації. Багатоаспектний аналіз, дозволяє стверджувати, що когнітивний стиль – це індивідуальні відмінності в способах сприймання інформації, аналізу, структурування та оцінювання свого оточення, що утворюють деякі типові форми інтелектуальної поведінки. Вони свідчать про розвиток інтелектуального потенціалу у зв'язку із саморегуляцією. Когнітивний стиль може посилюватися або послаблюватися залежно від віку та досвіду людини. В певному віці когнітивно-стильові характеристики досягають свого оптимального рівня сформованості. Виявлені взаємозв'язки підтвердили, що існує когнітивна основа (метавимір) – рівень психологічної складності способів опрацювання інформації (недиференційовано-диференційовано), відповідно до якої когнітивні стилі постають до певних проявів. [5]

Тут важливо вчасно відстежити вторгнення ворожих сенсів і вчасно зупинитись. Ворожі сенси, що вкоренилися у суспільство – десакралізувати. Розвінчувати міфи, розказувати «як насправді» та залучати митців, істориків, ініціюючи складні мистецькі проекти та моделюючи власну реальність - це один з потужних елементів впливу на освітній процес.

Важливо підтримувати археологічні розкопки й історичні дослідження для встановлення історичної правди та знищення міфів, що створюють нашу реальність. Відкривати музеї, перейменовувати корпуси, ініціювати фестивалі,

організувати круглі столи, дискусії - не все може ініціюватись керівництвом освітнього закладу.

Закодоване у міфі знання потрібно розшифрувати й використати як додатковий засіб осмислення минулого і сучасного. А, можливо, і знову

закодувати його згідно з вимогами часу, аби згодом використати модернізований міф, для поширення чи спростовування певних політичних ідей та концепцій - під час відкритих дискусій та обговорень освітнього процесу.

Керівництво освітнього закладу зі свого боку має вживати заходів для зміцнення інформаційної безпеки, створити умови для десакралізації вкорінених ворожих міфів в освітній процес.

Важливо розуміти просту річ, що або люди як громадяни, як суспільство, як держава зможуть розповсюдити українську ідентичність - і з точки зору мови, і з точки зору розуміння історичних коренів українського народу, його

державності, культури на всю територію УРСР - або українська держава буде існувати на тій території, де вдасться цю ідентичність розповсюдити. До Дніпра так до Дніпра. Тоді далі буде Російська Федерація або якась нова держава, яка

буде між Росією та Україною. Та інша держава буде найімовірніше російськомовною й російськоцентричною - і це перший момент.

Для великої частини населення досі немає ніякого значення, ким вони є. Простий приклад, іноземні інвестори при початку співпраці цікавляться, чим Україна відрізняється від Румунії, чому вона не може повторити її шлях - вона

ж так само корумпована, архаїчна і так далі. Для нас, це очевидно, що українська проблема в розумінні: в Румунії кожна людина впевнена, що вона - румун, їй це не треба це доводити. Румуни, які виїжджають з території Румунії до Франції, Італії - куди завгодно - залишаються румунами. І це один з викликів

освітнього процесу, коли багато викладачів або пручаються в переході на українську мову, або продовжують у своїй діяльності посилає на російській та радянські джерела.

Наступним викликом лишається географічний патріотизм. Географічний патріотизм чи патріотизм ображеної людини, в якій забрали територію, просто так намальовану в момент проголошення незалежної

України, рано чи пізно закінчується. Це результат імперського експерименту. І

якщо не вдасться цей експеримент подолати, замінити імперську ідею українською, ми програємо рано чи пізно.

Все це веде нас до декількох стратегічних висновків, на базі яких і має будуватись робота:

1. Український наратив не може бути продуктом державної діяльності, а тільки результатом досліджень і роздумів українських експертів, які спроможні відтворити ідеї, що будуть релевантними для широких українських аудиторій.

2. У процесі створення українського наративу слід сконцентруватися на тестуванні багатьох різноманітних ідей, радше ніж на створенні й відшліфовуванні однієї.

3. Український наратив – це не «національна ідея» чи якийсь один меседж-бокс. Український стратегічний наратив – це не публічна інструкція про те, як з наявного конструктора історичних міфів, маркетингових підходів, популярних ідей, суспільних настроїв та багато іншого, створити механізм продукування успішних (здатних до самореплікації) історій, які позитивно сприймуться українськими цільовими аудиторіями.

Патріотом бути модно. Але можна поглянути на участь молоді в співочих святах (це ж люди приходять добровільно), і вона сама продовжує традиції співочих свят, інші національні традиції – це дуже прижилося. Але це культивується насамперед у сім'ї. Традиції можуть культивуватись освітнім процесом, а далі ретранслюватись до сімей. Задається загальний тон, велика рамка – національні міфи, а потім далі все залежить від кожної сім'ї, як кожна

сім'я це культивує. Окрім «моди» невід'ємною проблемою тієї української журналістики, що задає тон суспільству – є комплекс «меншого брата». Напевно, 50% українських журналістів відчують себе другорядними,

порівнюючи себе з російськими. Деякі з них все ще читають російські ЗМІ, шукають серед цієї пропаганди когось одного більш ліберального і вірять йому поки він не скаже «Крим – це Росія». Приїжджає, наприклад, редакторка

«Медузи» в Київ, яка просуває абсолютно російські меседжі, бореться в країнах

Балтики за російську мову, і на неї одразу налітають українські журналісти, як бджоли на мед. Навіть освічена українська людина все ще озирається на російські медіа і культуру. Вона порівнює себе з імперією.

Що ж, час підбити підсумки. Почнімо з того, що для сильного імунітету, для розвитку сильної імунної системи проти смислових, інформаційних атак

треба точно знати й розуміти свою історію. Де зараз знаходиться суспільство в хронологічному контексті, звідки взялися, що свобода не впала з неба, її самі

виборили тощо – все вищесказане. І стосовно радянської окупації – це не

дискусійне питання. Варто знати свою історію, вона своя її єдина версія. Зараз Україна хоче стати членом ЄС, НАТО, зацікавлені, щоб ці організації надалі

розвивалися і процвітали. Три принципи на яких має базуватись освітній процес в Україні:

1. Прозорість дуже важлива, тому що якщо не буде розуміння, що відбувається всередині, учасники освітнього процесу не будуть вірити й включатися у процеси. Чим більше прозорості – тим краще в будь-яких справах. Максимально викладати все онлайн, користуються цим чи ні – це вже така справа, але розуміння має бути.

2. Залученість – дуже важливий компонент для імунної системи. Це залученість на локальному рівні до процесів які відбуваються в навчальному закладі: для забезпечення інформаційної безпеки треба залучати всіх учасників.

Не можливо побудувати національну стійкість і безпеку без залучення громадянського сектору. Університет ніколи сам не впорається з цими завданнями. Університет може координувати, виділяти ресурси, але залучати всіх партнерів (громадський і приватний сектор) – дуже важливо. І також залученість на глобальному рівні: важливо розуміти, що всі живуть не в

якомусь інформаційному вакуумі, що кожен учасник освітнього процесу має зобов'язання перед іншими.

3. Партнерство - учасники освітнього процесу друзі, союзники, партнери. Потрібні близькі друзі, хороші союзники й потрібні партнери, тому що одному дуже складно впоратися.

Цитуючи казку «Аліса в Країні Чудес»: «Загрози, обіцянки, добрі наміри нічого з цього не є дією». Тому мій заклик до викладачів: обов'язково діяти в контексті особистого розвитку.

Моя настанова викладачам: мисліть, надихайтесь та надихайте.

Когнітивні стилі взаємопов'язані з інтелектуальними здібностями, навчальними перевагами, стилями мислення, параметрами прийняття рішень, мотивацію досягнення чи уникання. Взаємозв'язок поле залежності/ поле незалежності з півкульовою латералізацією в науковій літературі визначено неоднозначно, проте поле незалежність часто розглядається як індикатор ступеня диференціації психіки в цілому.

Для формування когнітивної стійкості, яка б позитивно впливала на навчально-виховний процес, важливо брати до уваги досвід та історичний період, який впливав на становлення особистості викладача. Взаємодіючи з різними компонентами можна сформулювати запит до змін, чітко окресливши мету зміни когнітивного стилю в контексті загальнонаціональних інтересів. Саме викладач повинен бути першим в ланці змін, бо є транслятором змісту, досвіду та знань.

ВІСНОВКИ

У результаті виконання завдань магістерської роботи ми прийшли до таких висновків:

1. На основі теоретичного аналізу наукової літератури вітчизняних та зарубіжних джерел було вивчено феномен «когнітивно-стильових особливостей викладача» та виявлено їх зв'язки з формуванням когнітивної стійкості учасника освітнього процесу. Когнітивно-стильові особливості викладача розглядаємо як ментальні структури метакогнітивного досвіду, які виформовуються, накопичуються, набувають нового змісту та форми. Дослідженням було встановлено зв'язки між формою та змістом когнітивно-стильових особливостей викладача з формуванням когнітивної стійкості учасника освітнього процесу, які можна схарактеризувати як елементи формування свідомого самобутнього суспільства на етапі здобуття вищої освіти учасником освітнього процесу. Важливим науковим напрямом є виявлення поєднання окремих когнітивно-стильових особливостей, виникнення певних когнітивно-стильових комплексів. Адже різноманітні стилі, не є взаємосуперечливими. У одній і тій же людині водночас можуть бути наявними ознаки різних стилів, що породжує нові проблеми, і перш за все: яким чином з окремих ознак створюється індивідуальний стильовий ансамбль, його якісні й кількісні характеристики. Визначено, що когнітивний стиль має нейропсихологічну природу, є свідченням інтеграції психологічної й нейрофізіологічної структурної диференціації.

2. Під час виконання магістерської роботи були визначені особливості формування нарративу та стратегії опрацювання інформації учасниками освітнього процесу. Їх можна охарактеризувати як певний конструкт реальності, який її формує, підтримує та розвиває віру в ту чи іншу реальність. Якщо псевдонаратив переважає над реальним це може не лише поєднуватися з раціональним знанням, а й витіснити його. У практичній площині нарратив стає

головним інструментом маніпуляції масовою свідомістю й впливовим елементом захоплення територій.

3. За результатами роботи були виявлені наступні чинники когнітивної стійкості в освітньому процесі:

- Когнітивні стилі взаємопов'язані з інтелектуальними здібностями, навчальними перевагами, стилями мислення, параметрами прийняття рішень, мотивацію досягнення чи уникання.

- Для формування когнітивної стійкості, яка б позитивно впливала на навчально-виховний процес, важливо брати до уваги досвід та історичний період, який впливав на становлення особистості викладача.

- Взаємодіючи з різними компонентами можна сформувавши запит до змін, чітко окресливши мету зміни когнітивного стилю в контексті загальнонаціональних інтересів.

- Саме викладач повинен бути першим в ланці змін, бо є транслятором змісту, досвіду та знань.

Встановлено, що викладач, як і будь-який учасник освітнього процесу, користується власним когнітивним стилем та відповідно до нього веде навчальний процес, застосовує різноманітні форми та методи. Були розроблені наступні практичні рекомендації до ЗВО:

- Когнітивні стилі взаємопов'язані з інтелектуальними здібностями, навчальними перевагами, стилями мислення, параметрами прийняття рішень, мотивацію досягнення чи уникання.

- Для формування когнітивної стійкості, яка б позитивно впливала на навчально-виховний процес, важливо брати до уваги досвід та історичний період, який впливав на становлення особистості викладача.

- Взаємодіючи з різними компонентами можна сформувавши запит до змін, чітко окресливши мету зміни когнітивного стилю в контексті загальнонаціональних інтересів.

НУБІП УКРАЇНИ

- Саме викладач повинен бути першим в ланці змін, бо є транслятором змісту, досвіду та знань.

Сформовані три принципи які рекомендовані як базові у освітньому процесі в

Україні:

НУБІП УКРАЇНИ

- Прозорість – як елемент відкритості
- Залученість – як елемент участі
- Партнерство – як елемент взаємодії

НУБІП УКРАЇНИ

Обираючи тему магістерської, була ідея створити посібник, щоб розібратися, як когнітивно-стильові особливості впливають на національну безпеку (через освітній процес). В пошуках істини збирав роздуми й позиції лідерів думок, громадських, політичних, культурних діячів та експертів, читав наукові статті, літературу, проводив опитування та спостерігав.

НУБІП УКРАЇНИ

Ця робота – дослідження та аналіз змін, які відбулись в суспільстві в різних його галузях в період після Революції Гідності: з 2014 по 2021 роки. Це спроба висвітлити розвиток стійкості за ці 7 років. Наскільки освітній процес став патріотичним й національно свідомими, наскільки відчутні коливання та зміни, і як це проявилось у світній сфері. В цій роботі не знайдете вичерпний обсяг усіх напрацювань. Але дослідивши зміни, які відбулися насамперед завдяки установам, організаціям й окремим ініціативним викладачам.

НУБІП УКРАЇНИ

Робота запрошує долучитись до роздумів, дискусій, цілих баталій та стати корифеями освітнього процесу. Ця робота нехай стане мапою й підтримкою всім, хто працює з освітою у своїй галузі.

НУБІП УКРАЇНИ

Дана робота не буде повною без додаткових матеріалів у темі національної свідомості, які розкривають деякі її важливі аспекти. Зокрема, український стратегічний наратив, мову окупанта, пропаганду й мітотворчість.

НУБІП УКРАЇНИ

Учасники освітнього процесу мають розширювати свої горизонти, інвестувати у власну компетентність і світогляд та не відкладати на потім.

У межах сучасної освітньої парадигми категорія компетентності поповнюється особистісними складовими. Провідні психологи-дослідники компетентності відносять до її структури мотиваційний, когнітивний, регуляційний та діяльнісний (аспект досвіду) компоненти. Саме викладач

повинен бути першим в ланці змін, бо є транслятором, змісту досвіду та знань. Перспективи подальшого дослідження вбачаю у дослідженні психологічного змісту суб'єктів інших видів діяльності та особливостей врахування компетентності у процесі психологічного супроводу на різних етапах професійного становлення.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александровская Э.М. Социально-психологические критерии адаптации к школе. Москва: Издательство. 2008. 153 с.
2. Артемов С.Д. Социальные проблемы адаптации. Москва: Просвещение, 2000. 180с.
3. Битянова М.Р. Адаптация ребенка к школе: диагностика, коррекция, педагогическая поддержка. Москва: Образовательный центр «Педагогический поиск». 2007. 145с.
4. Холодная М.А. Когнитивные стили. О природе индивидуального ума. Санкт-Петербург: Питер. 2004. 384с.
5. Шкуратова И.П. Когнитивный стиль и общение. Ростов-на-Дону: Издательство Ростовского педагогического университета. 1994. 156 с.
6. Яворська Г.М. Гібридна війна як дискурсивний конструкт. Київ: Стратегічні пріоритети. Серія: Політика. 2016. № 4. С. 41-48.
7. Зеленин В.В. Основи міфодизайну: психотехнології керування медіареальністю: навч.-метод. Посібник. Київ: Гнозіс 2017. 168 с.
8. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала. Москва: Изд-во Моск. психол.-социал. ин-та; Воронеж: НПО «МОДЭК». 2004. 752 с.
9. Баталов А.А. Понятие профессионального мышления. Томск: Издательство Томского университета. 1985. 230 с.
10. Фурман А.В. Теорія освітньої діяльності як методологічна основа реформування вищої освіти в Україні. Наукове реформування інноваційних та альтернативних систем вищої освіти. Збірка матеріалів до Всеукраїнської конференції. Тернопіль. Економічна думка, 2000, 200 с.
11. Borkowski J. Components of Children's Metamemory /J. Borkowski, R. Muthukrishna // Memory development. – N.-Y., 1992. – P. 308.
12. Ассанджолі Р. Психосинтез: теорія і практика. Москва: REFL-book. 1994. 320 с.

13. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. Львів: Світ, 2001. 280 с.

14. За заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. Загальна психологія. Вінниця: Нова книга, 2004. 704 с.

15. Ишмуратов А. Т. Конфликт і згода. Київ: Наукова думка, 1996. 190 с.

16. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. Київ: Либідь, 2007. 256 с.

17. Клименко В. В. Психологія творчості.: Навчальний посібник. Київ: Центр навч. літератури, 2006. 480 с.

18. Корнелиус Х., Фэйр Ш. Выиграть может каждый. Москва: Стрингер, 1992. 116 с.

19. Леонгард К. Акцентуированные личности. Москва: Эксмо-Пресс, 2001. 544 с.

20. Ликсон Ч. Конфликт: семь шагов к миру. Москва - Санкт-Петербург.: Питер, 1997. 149 с.

21. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення. Навчальний посібник. Київ: "ЕксОб". 1999. 303 с.

22. Маслоу А. Психология бытия. Москва: "Ваклер". 1997. 300 с.

23. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. Київ: Центр навч. Літератури, 2004. 272 с.

24. Уклад. Л. А. Мацко, М. Д. Прищак, Т. В. Первушина. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисципліни "Основи психології та педагогіки". Вінниця: ВНТУ, 2006. 56 с.

25. Булах І.С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навчально-методичний посібник. Київ: НПУ. 2002. 115 с.

26. Э. Деси, Р. Райан. Под ред. Д.А. Леонтьева. Автономия и самодетерминация в психологии мотивации: теория Э. Деси и Р. Райана. Современная психология мотивации. Москва: Смысл, 2002. 350 с.

27. Алексеев Н.Г. Направления изучения рефлексии. Мысли о мыслях. Т. 1: Рефлексивное мышление и творчество. Ч. I: Теоретические проблемы рефлексии. Новосибирск: Новосиб. 1996. 200 с.

28. 5 років національної свідомості: збірка матеріалів всеукраїнського форуму. Київ: Люта справа. 2019. 256 с.

29. Котлер Ф. Основы маркетинга: учеб. Пособие. Пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва: Диалектика. 1996. 698 с.

30. Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту. Пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ: Молодь. 1997. 998 с. Частина видання

31. Бушак Г. А. Латеральна організація мозку та її вплив на стилі сприйняття та обробки інформації. Актуальні проблеми психології. За ред. Академіка С.Д. Максименка. Т. X: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія, Вип 3. Київ: Главник, 2008.

32. Бушак Г. А. Урахування особливостей функціональної асиметрії мозку як чинника гармонійного розвитку особистості. Психологічні студії Львівського університету: зб. наук. пр. за наук. ред. С.Д. Грабовської. Вин. 1. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004.

33. Зотова І.М. Абнотивність як загальна здібність педагога до вирішення критичних ситуацій професійної діяльності / І.М. Зотова, О.І. Василькова. Компетентнісно орієнтована освіта: досвід, проблеми, перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.: у 3 т. Донецьк: Каштан. 2008. Т. 3. – 450 с.

34. Є. І. Ходаківський та ін. Акмеологічні засади публічного управління. Житомир, Вісник ЖНАЕУ. 2017. № 1, т. 2. С.

35. Долинська Л.В. Діалогічна взаємодія викладача і студента як умова особистісно-професійного зростання майбутнього вчителя. Л.В. Долинська. Психологія: зб. наук. пр. Київ: НПУ. 1998. Вип. 2.

36. Дмитрієва С.М. Психологічні особливості педагогічної співтворчості викладача і студентів. Ін-т психології ім. Г.С. Костюка. Київ, 1996. 20с.

37. Гусак Ю.А. Метакогнітивні стратегії як один із ключових компонентів стратегічної компетенції читання [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archiv.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vcpolu_ped/2011_92/Husak.pdf

38. Дмитро Теперік, Ілля Мірошкін, Оксана Ілюк, Анастасія Апетик, Лариса Снігур, Григорій Сеньків, Дмитро Дубов, Олег Покальчук. Стійка Україна – крихка мозаїка? Суспільство, медіа, безпека і перспективи. Вересень 2021 рік. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://icds.ee/wp-content/uploads/2021/09/ICDS_Report_Resilient_Ukraine_Delicate_Mosaic_Teperik_et_al_September_2021_UA.pdf

39. Daniels D. Metacognition and Reflection, Page written in the context of teacher preparation coursework, 3 July 2006 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dennisgdaniels.com>

40. Про освіту: Закон України про вищу освіту. Документ 1556-VII, чинний, поточна редакція – Редакція від 02.10.2021, підстава - 1709-IX [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

41. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР N 2148-VIII (2148-08) від 19.10.73); [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

42. Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. Ефективна економіка. 2013. № 10. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525>

43. Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. *Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)*. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf>

44. Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert

and Jon Stewart. *Journal of Popular Culture*. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874.

DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.

45. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, веб-сайт.

[Електронний ресурс] Режим доступу: <https://cutt.ly/hTxbMhgъ>

46. Матеріал з Вікіпедії, Леннарт Мері [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<https://cutt.ly/pTxmYDT>

47. Експертка ІМІ розповіла, як журналістам розпізнати мову ворожнечі.

[Електронний ресурс]. Режим доступу:

[https://imi.org.ua/activities/ekspertka-imi-rozpovila-iak-](https://imi.org.ua/activities/ekspertka-imi-rozpovila-iak-zhurnalistam-rozpiznaty-movu-vorozhneci/)

[zhurnalistam-rozpiznaty-movu-vorozhneci/](https://imi.org.ua/activities/ekspertka-imi-rozpovila-iak-zhurnalistam-rozpiznaty-movu-vorozhneci/)

48. Комітет Ради схвалив законопроект, який дозволить штрафувати ЗМІ через заперечення агресії Росії. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

[https://hromadske.ua/posts/komitet-rady-skhvalyvzakonoproekt-iakyi-](https://hromadske.ua/posts/komitet-rady-skhvalyvzakonoproekt-iakyi-dozvolyt-shtrafuvaty-zmi-cherez-zaperechenniahresii-rosii)

[dozvolyt-shtrafuvaty-zmi-cherez-zaperechenniahresii-rosii](https://hromadske.ua/posts/komitet-rady-skhvalyvzakonoproekt-iakyi-dozvolyt-shtrafuvaty-zmi-cherez-zaperechenniahresii-rosii)

49. Марутян Р. Перемога чи мир? смисловий вимір російсько-української війни. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://matrix-](https://matrix-info.com/2018/03/15/peremoga-chy-myr-smyslovyjvymir-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny/)

[info.com/2018/03/15/peremoga-chy-myr-smyslovyjvymir-rosijsko-](https://matrix-info.com/2018/03/15/peremoga-chy-myr-smyslovyjvymir-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny/)

[ukrayinskoyi-vijny/](https://matrix-info.com/2018/03/15/peremoga-chy-myr-smyslovyjvymir-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny/)

50. Вплив когнітивних стилів на соціально-психологічну адаптацію молодших школярів. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<https://www.inforum.in.ua/conferences/12/8/55>

51. Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. Верховна Рада України.

Харків: Право, 2016. 82 с.

52. Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління

Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних :

наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. Вища школа.

2017. № 7. С. 106–107

53. Зімовн О.І. Рефлексивність та рефлексія: співвідношення понять. Харків:

54. Джозеф Кемпбелл. Тисячолікий герой. Львів: Видавництво Terra Incognita
2020 р. 416 ст.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП України

НУБІП України

Н

Д О Д А Т К И

Н

Н

Н

НУБІП України

НУБІП України

ДОДАТОК А

Глосарій основних понять

Наратив – сукупність пов'язаних між собою реальних чи вигаданих подій, фактів або вражень, які складають оповідний текст. А також – процес повідомлення такого тексту (нарація) і метод впорядкування дискурсу. Особа, котра здійснює наратив, називається наратором.

Міф – повість, що пояснює походження певних елементів світобудови чи світу загалом через емоційно-чуттєві образи. Міф є основою різних релігійних систем, фольклорних традицій, художньої творчості. Окремі міфи, які складають певну систему, утворюють міфологію того чи іншого народу, культури, соціальної групи, яка лежить в основі характерного їм світогляду.

Стійкість – набір компетенцій, що визначає реакцію суспільства під час зовнішнього впливу.

Когнітивні стилі – індивідуальні способи переробки інформації, які характеризують специфіку ментальної організації конкретної людини і відмінні риси її інтелектуальної поведінки.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ДОДАТОК Б

Тези доповіді до другої всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів «**Регіональний соціокультурний менеджмент: сучасні виклики і**

тенденції розвитку»

Організатори: Кафедра філософії мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка, кафедра менеджменту мистецтв Львівської національної академії мистецтв, кафедра культурології та музеєзнавства

Рівненського державного гуманітарного університету, Державна установа «Всеукраїнський молодіжний центр» (Київ), Міський Палац культури імені Г.

Хоткевича (Львів).

Тема: **Молодіжні центри: простір побудови сенсів молодіжної політики на місцях**

Суспільно-політичне життя багатоманітне та складне, воно відтворює свій розвиток завдяки законам, динаміці та політичній діяльності. Остання, в свою чергу, має свої види форми і виступає важливою складовою життя кожної

людини. Цікавим елементом і вагомим фактором політичної діяльності і

політики зокрема виступає молодіжна політика. На певному етапі й за певних

суспільних обставин вона займає чи не перше місце у вирішенні важливих

питань, які ставить перед собою Країна. Чим є молодіжна політика? Чи

настільки важлива вона для суспільства? А головне, як і завдяки чому її

можливо втілити в життя задля реалізації мети? Якими є її пріоритети?

Досвід останніх десятиліть переконливо доводить, що політичних і економічних успіхів сягають саме ті держави, які приділяють підвищену увагу молоді, стійкий розвиток демонструють саме ті суспільства, які переглянули

систему традиційних поглядів на нові покоління, на систему взаємин між

поколіннями і на їх значення для політичного і соціально-економічного

розвитку. Саме тому в новому тисячолітті стратегічні переваги будуть у тих

держав і суспільств, які навчаються ефективно використовувати людський

НУБІП України

потенціал, в першу чергу інноваційний потенціал розвитку, носієм якого є молодь.

У кожного покоління – своя історична місія. Кожне молоде покоління вирішує свої завдання в історико-політичному процесі, проходить через певні

випробування. Сучасний розвиток цивілізації висуває перед молоддю проблеми не лише національного, а й глобального, загальнолюдського характеру. Щоб молоде покоління було спроможним, а завтра успішно й ефективно вирішувало

непрості для нації питання – держава вже сьогодні має виробити реалістичну, збалансовану, виважену політику щодо молоді. У виробленні ефективної молодіжної політики важливу роль відіграє з'ясування суті та змісту процесів життєвого самовизначення молодої людини.

Молодіжну політику слід розглядати як один з провідних чинників вирішення стратегічних завдань у сфері забезпечення конкурентоспроможності

і національної безпеки України, становлення громадянського суспільства, забезпечення гідних умов життя громадян. Необхідно відмовитися від підходу до молодіжної політики як до засобу, спрямованого переважно на створення

привілейованих умов для молоді в порівнянні з останніми соціальними групами і суспільством в цілому. Національна стратегія державної молодіжної політики

2030 визначає стратегію й пріоритетні напрямки молодіжної політики; окреслює нові підходи держави до формування основних цілей і завдань, форм і методів реалізації молодіжної політики; формує новий погляд на неї, який

відповідає сучасним уявленням про цілі і завдання, про внутрішні, зовнішні і глобальні виклики, що стоять перед українським суспільством; служить основою для підготовки пропозицій із вдосконалення правового, методичного, наукового, кадрового і організаційного забезпечення молодіжної політики;

виступає в ролі основного документа при розробці цільових програм в сфері молодіжної політики [1, 186].

Молодіжний центр - один із способів роботи з молоддю, що дозволяє втілювати пріоритети стратегії у життя. Основним пріоритетом є участь молоді,

це дає можливість молоді реалізувати свій потенціал та відчутти себе частиною громади, учасником суспільного життя. Імплементация цього можлива тільки тоді, коли діяльність центру дійсно орієнтована на інтереси кожної молодої людини, коли молодіжний центр є платформою для організації дозвілля, знаходження одиодумців й планування спільної діяльності та реалізації власних проєктів.

Сьогодні в Україні вже існує багато молодіжних центрів і просторів різних форм власності, в тому числі створених на базі освітніх, культурних і спортивних установ. Ці молодіжні коворкінг-центри, майданчики і простори успішно працюють в більшості обласних центрів України, а також активно розвиваються в невеликих містах і селах України. Виходячи з особливостей регіону, інтересів і потреб молоді, молодіжний центр створює умови для розвитку діяльності, зокрема:

- * Дозвільна діяльність;
- * Волонтерство;
- * Кар'єрне консультування;
- * Громадянська освіта;
- * Міжнародна молодіжна робота;
- * Консультації;
- * Мобільність молоді;
- * національно-патріотичне виховання;
- * Проєкти / заходи, ініційовані молоддю

Потенціал молодіжних центрів найкраще проявляється в орієнтованій на молоді мережі, де усвідомлене керівництво, раннє виявлення, взаємна довіра між партнерами і узгоджений поділ праці забезпечують ефективність молодіжної роботи. Створення молодіжного центру має базуватися на потребах спільноти. Виявлення потреб та поширення інформації потребує системної роботи з молоддю різних зацікавлених сторін, в тому числі молодіжних консультативно-дорадчих органів (молодіжних рад). Створення молодіжного

центру – це свідоме рішення спільноти, його діяльність спонукає молодь здобувати і використовувати необхідні в житті навички та компетенції, сприяє розвитку підприємництва серед молоді, підтримує пошук ідентичності, соціалізації і формує ціннісні орієнтації.

Молодіжний центр підтримує реалізацію державної молодіжної політики шляхом створення для молодих людей можливостей для здобування ключових компетенцій, базових знань і навичок, необхідних у житті. Для кращої адаптації

до особистого та професійного життя молодої людини, окрім фактичних знань, формує її соціальні навички, розвиває творчі здібності та підприємництво. В

умовах модернізації українського суспільства та зростаючих вимог до людського капіталу молодіжна політика повинна стати інструментом розвитку і трансформації країни. Основне завдання держави в області підтримки

підприємницької ініціативи молоді – створити сприятливий діловий клімат,

допомогти їм відкрити власну справу. Державна методична допомога молодіжним організаціям, збір коштів з місцевих бюджетів на фінансування молодіжних програм, створення нових механізмів стимулювання будівництва

доступного житла для молоді, впровадження ефективної системи забезпечення

першої роботи і підтримки молодіжних ініціатив. Пропонована система

пріоритетних напрямків розвитку молодіжної політики покращить становище молоді, збільшить її внесок в конкурентоспроможність країни.

В Україні серед широкого кола проблем, пов'язаних з формуванням і реалізацією молодіжної політики, необхідно виділити наступні: молодіжна

політика в сфері освіти, пошук резервів для підвищення його якості; матеріальні гарантії реалізації прав і свобод молодих громадян; діяльність молодіжних організацій щодо та розвитку молоді; аналіз механізмів політичної соціалізації

молоді та формування громадянської ідентичності; залучення молодих людей

до участі в економічному розвитку України та підвищення кваліфікації та ін.

Таким чином, успішне вирішення проблем молоді можливо тільки в тому випадку, якщо відбудеться об'єднання зусиль державних адміністративних

структур, відповідальних за розроблення і реалізацію національної молодіжної політики, в тому числі молодіжних центрів різних рівнів.

Представники місцевих молодіжних центрів (далі - ММЦ), представники обласних молодіжних центрів (далі - ОМЦ), представники національного молодіжного центру (далі - НМЦ) разом утворюють мережу, яка спрямована на створення належних умов для розвитку молоді, надання широкого спектру послуг молодим людям, забезпечення їх змістовного та якісного дозвілля.

Згідно з розподілом пропозицій напрямків функціонування МЦ, першочерговим пріоритетом ММЦ повинна бути діяльність пов'язана із реалізацією молодіжної політики на місцях, а у ОМЦ – з реалізацією молодіжної політики на обласному рівні і розвиток МЦ.

ОМЦ будуть сприяти залученню ресурсів (зокрема фінансових), коли обласний рівень буде співфінансувати діяльність місцевих обласних центрів.

Тобто ММЦ витрачає кошти, залучаючи мінімальні ресурси, а ресурсним забезпеченням (найскладніше завдання) займається переважно ОМЦ.

Функціонування НМЦ можна розділити на п'ять тематичних напрямків:

- участь у прийнятті рішень та реалізації молодіжної політики;
- навчання (молоді, працівників МЦ);
- залучення ресурсів (фінансування) на діяльність та проєкти;
- мережування і розвиток МЦ;
- функції МЦ за іншими тематичними напрямками

Молодіжні центри всіх рівнів будуть брати участь у діяльності за всіма п'ятьма напрямками в тому чи іншому обсязі. В напрямку «прийняття рішень та реалізації молодіжної політики» - активнішу діяльність буде вести ММЦ, в

напрямку «навчання (молоді, працівників) більш активно функціонувати повинні ММЦ та НМЦ. Функції, пов'язані із напрямком «Мережування і розвиток МЦ» будуть притаманні більше для НМЦ та ОМЦ. Питаннями залучення ресурсів, зокрема фінансових буде опікуватись переважно НМЦ та

ОМЦ, а ММЦ відповідно до пропозиції буде їх користувачем, реалізуючи тематичні заходи для молоді.

Багаторівневе вертикальне (ММЦ+ОМЦ+НМЦ) і горизонтальне (мережа

ММЦ) мережування буде ефективним механізмом, що призведе до наступних

позитивних ефектів: вдасться 100% охопити молодь, що мешкає на відповідних територіях, підвищиться залучення молоді до процесів прийняття рішень, її активність та вплив, будуть задоволені потреби (самореалізація, здоровий спосіб життя), а діяльність МЦ буде ефективною.

Державна установа «Всеукраїнський молодіжний центр» — це перша державна установа нового формату з питань молодіжної політики, формування умов реалізації потенціалу молоді та координації й мережування молодіжної інфраструктури по всій країні.

Пріоритетними напрямками діяльності Державної установи «Всеукраїнський молодіжний центр» є:

- Сприяння створенню та розвитку молодіжних центрів в Україні;
- Здійснення організаційно-правового, методичного та інформаційного забезпечення діяльності молодіжних центрів;
- Організація та проведення міжнародних та всеукраїнських заходів з метою реалізації державної політики, виконання пріоритетних завдань у молодіжній сфері, проведення на належному рівні молодіжної роботи та задоволення потреб молоді;
- Вивчення, проведення аналізу та впровадження на всеукраїнському рівні кращих молодіжних практик, інноваційних форм і методів роботи з молоддю та підвищення рівня якості роботи молодіжних центрів;
- Організація процесу присудження Національного знаку якості для молодіжних центрів та здійснення моніторингу за якістю діяльності молодіжних центрів відповідно до процедури та критеріїв якості, затверджених Уповноваженим органом управління.

НУБІП України

Список використаних джерел:

1. Зінченко А. Державна молодіжна політика: історія формування, проблеми, перспективи // Політ. менедж. – 2007. – № 1. – С. 185 – 186.

2. Кжаклевська Е. Молодіжна політика в Україні. Висновки Команди міжнародних оглядачів Ради Європи [Електронний ресурс] / Е. КЖАКЛЕВСКА, Г. ВІЛЬЯМСОН. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://sdg.org.ua/images/------.pdf>.

3. Методичний посібник «Молодіжні центри. Основні принципи та засади» - Управління у справах сім'ї та молоді Донецької обласної державної адміністрації, комунальний позашкільний навчальний заклад «Донецький обласний дитячо-молодіжний центр» Краматорськ, 2017 р. – 64 с.

4. Молодіжна політика в умовах децентралізації. Методичні рекомендації для спеціалістів, які реалізують державну політику в молодіжній сфері / за ред. І.В. Пешої. – 2-е вид. – Київ: ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2019. – 40 с.

5. Молодіжні центри: національні практики створення та організації роботи / за ред. І.В. Пешої. – Київ : ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2019. – 53 с

6. Перепелиця М.П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект). – Київ, Український інститут соціальних досліджень, Український центр політичного менеджменту, 2001. – 242 с.

7. Пилипчук І., Федусь С. Державна житлова молодіжна політика // Розробка державної політики: Аналіт. зап. / Уклад. О. І. Кілієвич. – К., 2002. – С. 137 – 141.

НУБІП України

8. Результати моніторингового опитування населення України стосовно соціального становища молоді. — К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. — 34 с.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України ДОДАТОК В

Офіційне запрошення на участь у «Autumn school Resilience League 2021»,
Таллінн, Естонія, 2021 рік

28 September 2021
Tallinn, Estonia

OFFICIAL CONFIRMATION

On behalf of the International Centre for Defence and Security (ICDS), I am delighted to confirm participation of Mr. Yevhen Bondarenko (FB 319148) in the international autumn school Resilience League 2021 "History of Tomorrow – the Unpredictable Outlook?", which will be held on 4-8 October 2021 in Pärnu, Estonia.

The format of the international autumn school Resilience League 2021 includes lectures and interactive seminars, prepared by speakers, trainers, knowledgeable specialists and recognised practitioners from Estonia, Latvia, Lithuania, Germany, Italy, Great Britain, Ukraine and other countries. They will be sharing practical knowledge and useful skills, which support strengthening national resilience of our societies. The diversity of the agenda reflects the importance of engaging a wide range of specialists in actively counteracting contemporary hybrid threats. The working languages at the event will be English and Russian.

Organisers will cover your **travel costs** and provide **accommodation** and **meals** during the period of **4-8 October 2021**. Should you have any questions regarding the event, please contact administrative coordinator Mr. Kaarel Kullamaa (kaarel.kullamaa@icds.ee).

International Autumn School Resilience League 2021 is organised by the International Centre for Defence and Security (ICDS) with the support from NATO, German Embassy in Tallinn, U.S. Embassy in Tallinn and Friedrich Ebert Foundation (FES-Baltics).

Yours sincerely,

Dmitri Teperik
Chief Executive

International Centre for Defence and Security (ICDS)
dmitri.teperik@icds.ee , +3725109540

НУБІП України

ДОДАТОК Г
Програма четвертого національного Форуму медіапатріотів: дихотомії українських ретроспектив

Організатори: Громадська організація «Школа медіапатріотів», Державне

підприємство «Кримський дім», Громадська організація «Кримська родина»,
Громадська організація «Валькірія».

НУБІП України

20 листопада (субота)

День ідей і обміну досвідом

Час	Тема / активність / формат	Спікер / ка / ри
09.00-10.00	<i>Регістрація/ранкова кава/зустріч</i>	
10.00-10.30	Відкриття Форуму, вступні слова, презентація програми, логістика	Модератори: Євген Бондаренко, Марина Мірзаєва Вітальні слова: Аніфе Куртсеїтова, Ахтем Сейтаблаєв
10.30-11.00	Презентація роботи Школи медіапатріотів та посібнику “5 років національної свідомості”	Євген Бондаренко
11.00-12.00	Практичний семінар “Говоріть з нами про Майдан»: 8 років комунікативної та культурної пам'яті про Революцію Гідності”	Рена Марутян
12.00-12.15	<i>Кава-пауза</i>	
12.15-13.45	Практичний семінар «Нова ідентичність децентралізованого Сходу»	Людмила Ничай Тарас Доненко
13.45-14.05	Презентація порталу Дія.Цифрова освіта та можливості кібергігієни	Руслана Коренчук
14.05-15.00	<i>Перерва на обід</i>	

15.00-17.00	Панельна дискусія: “Виклик Криму: 30 років боротьби з російською пропагандою”	Модератор: Євген Бондаренко Спікери: Рефат Чубаров Ахтем Сейтаблаєв Валентина Потапова Гаяна Юксель Таміла Ташева Аніфе Куртсеїтова Михайло Нетяжук
17.00-17.15	<i>Кава-пауза</i>	
17.15-18.15	Практичний семінар “Україна після Незалежності: глобальна і національна пам’ять”	Андрій Рибалко
18.15-19.00	<i>Перерва на вечерю + час на ознайомлення з виставкою “Шлях”</i>	
19.00-20.30	Відверті розмови “За закритими дверима”	Спікер не розголошується
20.30-21.30	Практичні напрацювання + підбиття підсумків дня	Євген Бондаренко/Марина Мірзаєва/Варвара Вербицька + команда школи

НУБІП України

21 листопада (неділя)
День підсумків і мережування

Час	Тема / активність / формат	Спікер / ка / ри
09.00-09.15	<i>Збір, ранкова кава, реєстрація другого дня</i>	
09.15-09.45	Відкриття дня, логістика, рефлексія першого дня	
09.45-10.45	Експертний корпус	Аліна Карбан
10.45-11.15	Презентація книги "Ким ми є? Національні спільноти та корінні народи України" від медіапроєкту Ukraïner	Євгенія Сапожникова Дарія Тітарова

11.15- 11.30	Кава-брейк	
11.30 - 12.30	Презентація навчального посібника "Історія Криму та кримських татар"	Аніфе Куртсеїтова Бекір Аблаєв Андрій Іванець
12.30- 13.00	Організація історичного фестивалю: виклики та здобутки	Марина Мірзаєва
13.00- 13.45	Перерва на обід	
13.45- 15.00	Практична робота - аналіз ретроспектив	
15.00- 16.00	"Медіаграмотність, Освіта і Сучасне Мистецтво"	Ксенія Васильєва Крістіна Люльченко
16.00- 16.15'	Кава-брейк	
16.15- 18.15	Презентація серіалу про ветеранські бізнеси "Крутий Заміс"	Костянтин Кляцкін Сергій Малярчук
18.15- 18.30	Завершення, слова подяки, підсумки	Команда форуму

- В програмі можливі зміни.
- Прохання програму не розголошувати.

НУБІП України

Програма

ДОДАТОК Д

науково-практичної онлайн-конференції

НУБІП України

з нагоди 30-річчя Державного інституту сімейної та молодіжної політики.

«НАУКА & МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА»

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України